

LOGISTIEK IN DE KORTE KETEN

SELECTIE VAN EEN PILOOTPROJECT

25 februari 2019

*Projectuitvoerder:
Tom Pauwels
POM Oost-Vlaanderen
Woodrow Wilsonplein 2; 9000 Gent*

Contactpersoon voor dit rapport: Tom Pauwels
Tel.: +32 9 267 86 53
E-mail: tom.pauwels@pomov.be

Uitvoering van een project 'Regionaal Logistiek Netwerk ikv ESF Versterkt
Streekbeleid – Regionetwerk Gent – G28+'

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Afbakening van de studie.....	4
3. Literatuurstudie	7
4. Interviews bij stakeholders.....	10
5. Selectie van pilootprojecten	13
6. Bibliografie.....	20
7. Afkortingen.....	23

1. Inleiding

Dienst Landbouw en Platteland van de Provincie Oost-Vlaanderen heeft als doelstelling een pilootproject uit te voeren waarbij de focus ligt op het optimaliseren van de logistiek in de korte keten. Om te komen tot de selectie van een geschikt pilootproject, zijn een aantal voorbereidende stappen nodig. Hierbij wordt een analyse gemaakt van bestaande logistieke initiatieven in de G28+ regio¹. In dit rapport wordt voorgesteld hoe één of meerdere daarvan geoptimaliseerd kunnen worden.

Dit rapport kadert binnen het ESF-project Versterkt Streekbeleid Regionetwerk Gent - G28+. In werkpakket 4 *Productief Landschap – Korte Keten* werd als één van de operationele doelstellingen vooropgesteld om 'het vermarkten van de (sub)regionale hoeve- en streekproducten te verbeteren'. Daaraan is het speerpunt 'Verbinden van de (logistieke) initiatieven rond hoeve- en streekproducten in de regio (o.a. Mmm...eetjesland, stad Gent)' gekoppeld.

De **doelstelling van dit rapport** is te komen tot een oplisting en rangschikking van pilootprojecten die elk als kenmerk hebben om logistiek in de korte keten efficiënter te maken. Het rapport eindigt als het ware met een menukaart waaruit Dienst Landbouw en Platteland (POV) een pilootproject kan selecteren. Hiervoor werd een methodologie gevolgd op basis van een literatuurstudie en interviews.

In Hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de afbakening van deze studie. Korte keten is immers een ruim begrip en bevat vele activiteiten. Hierdoor was het nodig om de focus te richten op die initiatieven waar het meest potentieel ligt voor optimalisatie van de logistieke keten. De focus in het rapport ligt vooral op de thema's B2C, verse (hoeve)producten en logistiek.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de uitgevoerde literatuurstudie. Bedoeling hierbij was in eerste instantie om succes- en faalfactoren te identificeren. Deze factoren dienen dan als basis om de interviews uit te voeren.

Bevindingen uit de literatuurstudie worden afgetoetst op basis van interviews bij stakeholders uit de sector. Knelpunten worden geïdentificeerd en verbetermogelijkheden worden gerapporteerd in Hoofdstuk 4.

Op basis van de literatuurstudie en de interviews bij stakeholders is het mogelijk een aantal typische logistieke typologieën te identificeren en pilootprojecten te beschrijven in Hoofdstuk 5. Per pilootproject wordt een korte beschrijving gegeven en worden mogelijke partners aangeduid.

Bij het lezen van het rapport moet rekening gehouden worden met het feit dat sommige evoluties in de sector (vb. e-commerce) snel wijzigen. De verwerkte informatie in dit rapport is gebaseerd op verzamelde gegevens in de periode september-december 2018. Relevante informatie na de publicatie van dit rapport mag steeds gesignaleerd worden aan Tom Pauwels (tom.pauwels@pomov.be). Een digitale versie van het rapport zal terug te vinden zijn op de website van de POM Oost-Vlaanderen.

De auteur dankt de deelnemers aan de ESF-werkgroep, de medewerkers van Dienst Landbouw en Platteland (POV) en de geïnterviewde stakeholders voor de ontvangen suggesties.

¹ <https://dms.oost-vlaanderen.be/download/8a653f38-65e3-41cb-b535-84c06a615203/ESF-dossier%20Versterkt%20streekbeleid.pdf>

2. Afbakening van de studie

Korte keten is een ruim begrip en bevat vele activiteiten. Het is daarom belangrijk om voor deze studie de focus te leggen op die initiatieven waar het meest potentieel bestaat voor het optimaliseren van de logistiek. Onder **logistiek** verstaan we die handelingen/activiteiten die nodig zijn om het product bij de consument te krijgen (vooral distributie en transport).

In dit rapport wordt uitgegaan van volgende definities van **korte keten**:

- “Een korte keten impliceert dat het gaat om een beperkt aantal schakels in de keten en dat het product bijgevolg niet verdeeld wordt via de grootdistributie of de voedselverwerkende industrie” (Departement Landbouw en Visserij, 2014a).
- “De korte keten is een duurzaam afzetsysteem van landbouwproducten. Het bestaat uit een uiteenlopende verzameling van bedrijven en initiatieven die moeilijk onder één hoed te vangen zijn. Toch hebben ze vijf basisprincipes gemeen: betrokkenheid van de consument, een beperkt aantal schakels, zeggenschap van de producent in de prijszetting, regionale karakter en contact van de consument met de landbouwpraktijk.” (Steunpunt Korte Keten, 2018a)
- Short Food Supply Chain: “The foods involved are identified by, and traceable to a farmer. The number of intermediaries between farmer and consumer should be ‘minimal’ or ideally nil.” (JRC Scientific and policy reports, 2013)

“**Hoeveproducten** zijn producten die door de boer of boerin geproduceerd of geteeld worden op het landbouwbedrijf. Het kunnen zowel verse producten zijn zoals melk, seizoensgroenten en fruit, eieren en aardappelen, als verwerkte producten zoals yoghurt, platte kaas en verse kaas, fruitsap en confituur. De basis vormt steeds een primair product die op de boerderij geproduceerd wordt.” (100% West-Vlaams, 2018)

In de korte keten wordt gebruik gemaakt van een aantal **verkoopkanalen en organisaties** (Tabel 1). Per verkoopkanaal wordt in Tabel 1 aangeduid wat de typische verkoopprijs is, welk assortiment wordt aangeboden, welke de logistieke kenmerken zijn en hoe groot de logistieke uitdaging vormt voor de producent. In het rapport zal de focus dan verder liggen op die verkoopkanalen waarbij de logistieke uitdaging (eerder) hoog is.

Samengevat ligt de aandacht in dit rapport op volgend onderdeel van de korte keten:

- B2C-markt;
- Verse (hoeve)producten;
- Producent als prijszetter;
- Focus op logistiek (van producent naar consument);
- Beperkt aantal schakels in de keten;
- Zonder veiling, handelaar, supermarkten, voedselverwerkende fabrieken;
- Verkoopkanalen: afhaalpunten, groenteabonnementen, voedselteams, webwinkel/online platform, coöperatieven. **In het bijzonder zal de aandacht liggen op afhaalpunten op basis van een bestelling.**

Bedoeling van dit rapport is complementair te zijn aan het initiatief van de Stad Gent. Daarom werd gekozen om vooral de focus te leggen op B2C en landelijke gebieden. Uitgangspunt in dit rapport is tevens na te gaan hoe korte keten initiatieven de lokale economie kunnen ondersteunen.

Belangrijk om te vermelden, is dat de gemaakte keuzes in het rapport geen waardeoordeel vormen over die korte keten initiatieven waar minder of geen focus op ligt in dit rapport. Als een initiatief wel aandacht krijgt in dit rapport, dan wil dat niet zeggen dat elke producent hier op zou moeten inzetten. Dat zijn individuele beslissingen in functie van het huidige businessmodel en tijdsbesteding van de landbouwer. Het is uiteraard praktisch niet haalbaar (tijdsbesteding) om in te zetten op elk type activiteit.

Tabel 1: Verkoopkanalen en organisaties bij de korte keten, identificatie logistieke uitdaging

Verkoopkanaal	Verkoopruimte	Assortiment	Kenmerken logistiek (van producent naar consument)	Logistieke uitdaging voor de producent?	Focus voor project?
Hoewwinkel	Meestal op het bedrijf zelf; soms op een locatie in een dorpskern.	Vooral eigen producten; soms aanvulling met producten van collega-landbouwers.	Consument komt naar de hoeve of het verkooppunt. Producten collega-landbouwers moeten ter plaatse geraken.	Laag	Neen
Boerenmarkt	Kramen op een centrale locatie (niet op het bedrijf).	Voornamelijk landbouwers met eigen producten.	Producent rijdt naar de markt. Consument komt naar de markt.	Eerder laag	Neen
Markt	Kramen op een centrale locatie (niet op het bedrijf).	Op markt staan ook andere kramen met andere producenten.	Producent rijdt naar de markt. Consument komt naar de markt.	Eerder laag	Neen
Zelfpluk	Op het veld.	Eigen producten.	Consument komt naar de hoeve/veld.	Laag	Neen
Automaat op de boerderij	De automaat bevindt zich meestal in de nabijheid van het bedrijf.	Vooral eigen producten.	Consument komt naar de automaat.	Laag	Neen
Groenteabonnement	Pakket wordt afgehaald bij een afhaalpunt.	Combinatie van eigen producten en producten van collega-landbouwers.	Consument komt naar het afhaalpunt. Producent(en) moeten zorgen dat het product bij het afhaalpunt geraakt.	Eerder hoog	Ja
Voedselteams	Bestelling wordt geplaatst via een website. Elk voedselteam heeft een depot bij één van de leden.	Producten van collega-landbouwers	De producenten leveren aan de het voedselteam (al dan niet via samenwerking en depots).	Eerder hoog	Ja

Afhaalpunten	Afhaalpunt (afhalen op een afgesproken moment).	Producten van verschillende producenten.	De producenten brengen de producten naar het afhaalpunt.	Eerder hoog	Ja
CSA Boerderij	Op het veld.	Eigen producten.	Consument komt naar de hoeve/veld.	Laag	Neen
Webwinkel/online platform	Bestelling wordt geplaatst via een website (eigen of gemeenschappelijk). Producten worden geleverd bij de consument of bij een afhaalpunt.	Producten van verschillende producenten.	Producent brengt het product zelf naar de consument/afhaalpunt of laat het brengen. Consument kan het ook afhalen bij de producent.	Hoog	Ja
Coöperatieve winkel	Webwinkel, hoevewinkel	Producten van verschillende producenten.	Producent brengt het product zelf naar de consument/afhaalpunt of laat het brengen. Consument kan het ook afhalen bij de producent.	Hoog	Ja
Buurgerij	Boerenmarkt (bestelling vooral online geplaatst). Combinatie boerenmarkt en webwinkel.	Producten van verschillende producenten.	Producent rijdt naar de markt. Consument komt naar de markt.	Eerder laag	Neen
Hoeverpicknik/ restaurants	Consument consumeert ter plaatse.	Vooral eigen producten.	Consument gaat naar producent.	Laag	Neen

Bron: Eigen samenstelling op basis van Recht van Bij de Boer (2018), Korte Keten Kaart Noord West Vlaanderen (2018) en werkgroep ESF.

3. Literatuurstudie

Op basis van een literatuurstudie was het mogelijk om een aantal relevante aandachtspunten te identificeren bij de organisatie van de logistiek in de korte keten. Deze aandachtspunten vormen dan succes- en faalfactoren. De factoren dienen als basis om de interviews uit te voeren (Hoofdstuk 4). In Hoofdstuk 6 wordt een overzicht opgenomen van de doorgenomen literatuur (inclusief websites).

Als **basisdocument** voor de succes- en faalfactoren kunnen we verwijzen naar Departement Landbouw en Visserij (2014a-c). Als belangrijkste succesfactor wordt aangegeven om te zorgen voor samenwerking als oplossing om te komen tot een optimale, slimme logistiek. Samenwerking kan op verschillende manieren gebeuren (tussen producenten, maar ook tussen logistieke dienstverleners en tussen alle schakels van de logistieke keten). In Box 1 wordt een duidelijk overzicht gegeven van succes- en faalfactoren waarmee rekening moet worden gehouden.

Box 1: Succes- en faalfactoren bij de organisatie van logistiek in de korte keten

Wat opvalt, is dat het logistieke plaatje niet alleen moeilijk te optimaliseren valt, maar dat het zelfs vaak over het hoofd gezien wordt. Veel producenten zijn bovendien niet bereid om voor hun logistiek te betalen. Als ze de logistiek zelf op zich nemen, kunnen ze vaak niet inschatten welke deel van hun tijdsbelasting en financiële belasting toe te schrijven is aan de logistieke post. Bovendien menen velen dat logistiek geen impact heeft op de kostprijs van een product. Nochtans is het tegendeel waar en dat wordt ook bevestigd door initiatieven die hun logistiek wel geoptimaliseerd hebben. Het vergt tijd, geld en denkwerk om een goede organisatie van de logistiek te realiseren door optimalisatie van de trajecten, planning van de taken, aangepaste transportmiddelen en een aangepast logistiek weefsel. Het bewustzijn hierrond moet dus nog groeien.

Nochtans is een optimale, slimme logistiek een noodzakelijke voorwaarde om tot een rendabele korte keten te komen en draagt het meer bepaald bij tot het bereiken en tevreden stellen van de consument of klant, het bekomen van betere prijzen en lagere kosten, het waarborgen en verhogen van kwaliteit van de producten, het ondersteunen van de promotie en het imago, het verminderen van de impact op milieu (impact van korte ketens op het milieu is niet eenduidig), het realiseren van een enorme tijd- en geldwinst enz.

De succesfactoren hebben betrekking op het economische plaatje, governance, management, verankering en instituties. Het gaat om een waaier van factoren zoals kosten en baten inschatten en eerlijk verdelen, de consument centraal stellen, omgaan met risico's, aanwezigheid van vertrouwen, engagement, een inspirerende en verantwoordelijke trekker, afspraken en een businessplan, goede partnerkeuze, inzetten van ICT, een goede interne organisatie (o.a. taakverdeling), tijd, een strategische en geschikte locatie, klein starten, afstemmen van informatiestromen, toegang tot steun, kennis en vaardigheden o.a. via begeleiding en netwerken, bewezen technieken uit de grootdistributie m.b.t. logistiek en marketing durven gebruiken, ondernemerschap en innovatie.

Bron: Departement Landbouw en Visserij (2014a)

Bovenstaande informatie kon dus rechtstreeks meegenomen worden bij de gesprekken met de stakeholders. Naast het basisdocument werden nog andere bronnen doorgenomen (zie Hoofdstuk 6) om relevante thema's te kunnen selecteren voor de gesprekken.

Uit de literatuur is gebleken dat onderstaande thema's van belang zijn bij het optimaliseren van de logistieke keten. Het zijn elk succesfactoren die zullen afgetoetst worden in de interviews. Op die manier is het mogelijk om gedragen pilootprojecten te definiëren.

- Samenwerking in de logistieke keten²
 - o Knelpunt is voornamelijk dat B2C wordt gekenmerkt door lage volumes aan een hoge logistieke kost. Om logistiek efficiënt te kunnen organiseren, zijn volumes nodig die individueel niet haalbaar zijn (= de nood aan opschaling).

² In de literatuur wordt gesproken over Collaborative Short Food Supply Chains (EIP-agri, 2015a).

- Door samen te werken kunnen volumes in een route gecombineerd worden en kunnen transportkosten gedeeld worden. Verschillende producenten/organisaties werken samen om goederen gebundeld te vervoeren.
- Bepaling van overslagpunten/consolidatiepunten. In een goede logistieke organisatie wordt gewerkt met verzamelpunten.
 - Samenwerking kan op verschillende manieren (tussen producenten, maar ook tussen logistieke dienstverleners en tussen alle schakels van de logistieke keten).
 - Data-inventarisatie. Om goederenstromen te optimaliseren, moet men uiteraard de stromen kwantitatief kennen.
 - Hoe omgaan met retourstromen en lege terugritten.
- Samenwerking op het vlak van ICT en e-commerce
 - Hierbij kan het gaan over het gebruik maken van open source software en samen producten aanbieden op een gemeenschappelijke website (digital food hubs).
 - Belang van de kostprijsberekening van de logistiek en economische rendabiliteit van korte keten initiatieven (inclusief verdeling van kosten en baten bij een logistieke samenwerking).
 - Gebruik maken van alternatieve vervoerswijzen
 - Gebruik van fietskoeriers, elektrische voertuigen, spoorvervoer, binnenvaart, vrachttrens als antwoord op de moeilijke bereikbaarheid van sommige steden en gemeenten.
 - Digitalisering van de online voedingsmarkt
 - Gebruik van online verkoopkanalen;
 - Belang van een goede ICT.
 - Inzet van sociale economie. Sociale economie kan bijvoorbeeld ingezet worden bij het inpakken van producten.
 - Bij de beoordeling en het opzetten van korte keten initiatieven door een overheid dient rekening gehouden te worden met de economische invalshoek, de sociale invalshoek en de duurzaamheidsinvalshoek³. Een evenwicht dient gezocht te worden tussen de verschillende invalshoeken. “A purely economic consideration must be balanced with an evaluation of the social and environmental benefits” (Canfora, 2016):
 - Economische invalshoek. Door samenwerking tussen lokale producenten te faciliteren (vb. in de vorm van een coöperatie of een e-commerce platform), kunnen schaalvoordelen gecreëerd worden (om kostprijs van activiteiten te doen dalen). Langs de andere kant is het moeilijk te concurreren met landbouwactiviteiten op grote schaal⁴. Tevens hebben korte keten initiatieven een hoger multiplier effect op de lokale economie (vb. tewerkstelling en toerisme) dan bij lange ketens.
 - Duurzaamheidsinvalshoek. Korte keten initiatieven (in vergelijking met import van producten) kunnen leiden tot een daling van transport(kosten) en CO2 (in vergelijking met de lange keten), op voorwaarde dat de bijhorende logistieke organisatie optimaal is georganiseerd.
 - Sociale invalshoek. Het stimuleren van lokale korte keten initiatieven zorgt voor interactie en connectie tussen producenten en consumenten.
 - Aspect van beleving kan meegenomen worden bij het zoeken naar nieuwe initiatieven, zoals dorpspunten en belevingscentra.
 - Uiteraard is wetgeving een belangrijk aspect bij de korte keten:
 - B2B versus B2C

³ Meer info is terug te vinden via Canfora (2016) en JRC Scientific and policy reports (2013).

⁴ In de literatuur wordt verwezen naar de “local trap”, de assumptie dat er enkel positieve effecten zouden zijn door het werken op een lokale schaal. (Mulligan et al., 2016).

- Traceerbaarheid van de producten
- Etikettering
- Transportwetgeving
- Stedelijke logistiek vormt een uitdaging bij de beleving van consumenten.

In de uitgevoerde interviews worden bovenvermelde thema's besproken als startbasis.

4. Interviews bij stakeholders

Op basis van een literatuurstudie werd in Hoofdstuk 3 een overzicht gemaakt van relevante thema's die van belang zijn voor een optimale organisatie van logistiek in de korte keten. De geïdentificeerde thema's werden voorgelegd en besproken met een aantal stakeholders uit de korte keten. Op basis van de literatuurstudie en de interviews met de stakeholders wordt het mogelijk om pilootprojecten te formuleren in Hoofdstuk 5.

Volgende stakeholders werden bevraagd tijdens de projectperiode:

- 1) Joost Dessen (ILVO)
- 2) Eddy Matthys en Loes Dewulf (Landelijke Gilden – Boerenbond)
- 3) Bart Deceuninck (Provincie Oost-Vlaanderen, Dienst Mobiliteit)
- 4) Saskia Buysens (Proefcentrum Groenteteelt Kruishoutem)
- 5) Eva Sonck en Ilse Vromman (Voedselteams)
- 6) Roel Gevaers (BD myShopi)
- 7) Frank Nevens (Universiteit Gent, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, Vakgroep Plant en Gewas)
- 8) Stefan Van Overbeke (Beedrop)
- 9) Michaël Moolaert (VVSG)
- 10) Greet Arnouts (RURANT, Distrikempen)
- 11) Cindy Vanden Abeele (Westreex)
- 12) Laurence Claerhout (Linked.Farm en Vanier)
- 13) Dieter De Baere ('t Pauwenhof)
- 14) Bieke Ghekiere en Sofie (De Wassende Maan)
- 15) Patrick Wohlmutter (Provincie Oost-Vlaanderen, Dienst Ruimte)
- 16) Nathalie Decoene (Korte Keten Meetjesland)
- 17) Luc Feussels en Sven De Wever (Plattelandscentrum en Coöperatie Mmm...eetjesland)
- 18) Ann De Telder (Steunpunt Korte Keten)
- 19) Peter Brabandt en Yoerik Van De Genachte (Provincie Oost-Vlaanderen, Mondiale Solidariteit)
- 20) Pieter-Jan Fieremans (Provincie Oost-Vlaanderen, Dienst Economie, Europese & Internationale Samenwerking)
- 21) Patrick Pasgang (Innovatiesteunpunt)

Naast de bevraagde stakeholders werd ook afgestemd met verschillende medewerkers van dienst Landbouw en Platteland (POV). Bij de bevraging van stakeholders werd er voor gekozen om contact op te nemen met sectorfederaties (vertegenwoordigers van producenten) in plaats van individuele producenten. Daarnaast is nog geen contact opgenomen met gemeentebesturen omdat hiervoor een apart netwerkmoment zal worden voorzien door Dienst Landbouw en Platteland (POV).

Tijdens de uitvoering van het project was het niet mogelijk om met alle stakeholders te praten. In functie van geselecteerde pilootprojecten, kan nog verder afgestemd worden met één of meerdere van onderstaande stakeholders.

- Op advies van Roel Gevaers (BD myShopi):
 - o Felix Vanvuchelen (Mobile locker): <https://www.mobilelocker.eu/nl/home/>
 - Mobile Locker levert kwaliteitsvolle, innovatieve en op maat gemaakte lockers voor festivals, evenementen, stranden, skistations, shoppingcenters en meer. Daarnaast kunnen zij ook permanente lockers, gekoppeld aan slimme services (parcel delivery, e-commerce, etc.) voorzien op verschillende soorten locaties.
 - o Anders Asarby (SmartMat): www.smartmat.be
 - Smartmat levert elke maandag kookboxen met verse ingrediënten en bijhorende recepten aan huis. Hierbij wordt gekozen voor Belgische leveranciers; gezonde, gevarieerde gerechten; duurzame productie en seizoensgebonden ingrediënten.
 - o Lieven Deketele (Procter & Gamble)
 - In het geval geopteerd wordt om producten van korte keten samen aan te bieden met non-food producten, kan samenwerking gezocht worden met Procter & Gamble.
 - o Ethe clo (www.etheclo.com) heeft een koelbox ontwikkeld met sensoren voor track&trace. Contactpersonen zijn Marnix Van Bockhaven en Jos Miermans.
 - o Sander Vandenberghe (Cargovelo, Gent): www.cargovelo.be
 - Fietskoerier
- Stad Gent, mobiliteitsbedrijf
 - o Polen naar ervaringen met B2C-activiteiten.
- Joris Aertsens en Johan Van den Bossche (Rikolto)
 - o Rikolto is projectpartner bij het opstarten van een nieuwe korte keten initiatief in Leuven. Innovatiesteunpunt volgt het project mee op.
- Boerenburen (Hannes van Eeckhout) (www.boerenburen.be)
- Bart Thoelen (Steunpunt Korte Keten)
 - o Werkt rond optimalisatie van logistiek in de korte keten.
- www.deversbox.be en www.Meattime.be
 - o In de versbox kunnen versproducten geplaatst worden die online besteld werden.
- Sven Verstrepen (Ahlers): [www.ahlers.com/news/collaborative-control-tower-for-logistics- 21](http://www.ahlers.com/news/collaborative-control-tower-for-logistics-21)
 - o Vanuit Ahlers werkt men op het gebied van optimalisatie van transportstromen van verladere. Stroom van verladere worden bijeengebracht en geanalyseerd. Vanuit deze ervaring kunnen zij ook advies geven bij het zoeken naar gecombineerde ladingen voor de korte keten.
- Op advies van Michaël Moulaert (VVSG):
 - o Gebroeders Vercammen (Gebroeders Vercammen, Mechelen): www.gebroeders-vercammen.be/
 - Tuinbouwbedrijf, hoevewinkel.
- Op advies van Ann De Telder (Steunpunt Korte Keten):
 - o Joost en Lieven Keymeulen (Hoevezuivel, Aalst): www.kaasboerderij.be/
 - Deze producenten nemen producten mee van andere producenten op hun ronde.
 - o Koen Van Haesendonck (Landbouw Van Haesendonck, Weerde-Zemst): www.landbouwwanhaesendonck.be
 - Deze producent neemt producten mee van andere producenten op de ronde.
 - o Willem Vernailen (De Schapenmelkerij, Brakel): www.schapenkaas.be
 - Deze producent rijdt rond voor Voedselteams.
 - o Sander Draght (Puur Limburg): www.puur limburg.be

- Webwinkel met Limburgse hoeve- en streekproducten.
 - Niels Stilman (Fresh from the farm): www.freshfromthefarm.be
 - Joke Gillis (Provincie Vlaams-Brabant)
 - Proefproject waarbij geprobeerd werd om B2C-activiteiten te koppelen aan B2B-activiteiten van Java.
- Wout Ingels en Linda Haeck (De Gentse Zuivelhoeve, Oostakker): <https://www.degentsezuivelhoeve.be/>
 - Interesse in B2C korte keten verkoop
- Op advies van Sven De Wever (Plattelandscentrum):
 - Frank Van Landschoot (De Beezige Bei, Maldegem): www.debeezigebei.be/
 - Lid Raad van Bestuur cvba Mmm...eetjesland en doet de administratie van de webshop.
 - Frank Bauwens (Hoevezuivel Simoenstede, Waarschoot): www.simoenstede.be
 - Lid Raad van Bestuur cvba Mmm...eetjesland, eigenaar hoevewinkel, verkooppunt/afhaalpunt.
 - Roni Leyman (Christiana bronnen, Dikkelvenne): www.christiana.be
 - Lid Raad van Bestuur cvba Vlapas, boekhouder Vlapas
 - Leen Gielis (Hoeve 't Alkeveld, Zottegem): www.hoebetalkveld.be
 - Voorzitster Vlapas, hoevewinkel/afhaalpunt
 - Annelore De Cock (123 Klaar, Meerdonk): www.123klaar.be
 - Lid Raad van Bestuur cvba Smaak van Waas, traiteur Smaak van Waas
 - Marc De Boey (IJshoeve de Boey, Sint-Gillis-Waas): www.ijshoevedeboey.be
 - Voorzitter cvba Smaak van Waas, verkooppunt/afhaalpunt
 - Luc De Boey (Sint-Gillis-Waas)
 - Distributeur Smaak van Waas
- Fleur Mercelis (Rebel): www.rebelgroup.com
 - Onderzoeksbureau, informatie over het kwantificeren van korte keten stromen.
- Op advies van Eva Sonck en Ilse Vromman (Voedselteams)
 - De Vierklaver (Lokeren) voert distributie uit voor Voedselteams: www.devierklaver.be
- Op advies van Bart Deceuninck (Dienst Mobiliteit, Provincie Oost-Vlaanderen)
 - Kjure (Gent) biedt automaten aan voor versproducten: www.kjure.com
- Op advies van Saskia Buysens (Proefcentrum Groenteteelt Kruishoutem)
 - Frederik De Cock heeft een automaat voor aardbeien en aardappelen (De Cock Aardbeien en Aardappelen, Wortegem-Petegem): www.aardbeien-aardappelen.be
 - Leo Henckens, Asperge-automaat in Kinrooi (www.aspergeskinrooi.be)
- Emmasbox (lockers voor voedings- en niet-voedingsretailers): www.emmasbox.de
- Foodbag (kookboxen die online besteld kunnen worden): www.foodbag.be
- Goedinge en VlotGent (levering van korte keten producten via het water): <http://goedinge.be/groentjes%20via%20de%20leie%20naar%20gent.html> en www.vlotgent.be
- Jeroen Cant (phd over Voedselwoestijnen): HLN (2018)

5. Selectie van pilootprojecten

Op basis van de literatuurstudie (Hoofdstuk 3) en interviews bij stakeholders (Hoofdstuk 4) is het mogelijk een aantal typische logistieke typologieën te identificeren. De opsomming van de logistieke typologieën dient als onderbouwing bij de formulering van de pilootprojecten.

Logistieke typologieën in de korte keten

Bij de beschrijving van een aantal logistieke typologieën kunnen we een onderscheid maken tussen de first mile, de last mile en de uitvoerder van het transport.

First mile. Hierbij gaat het over de verzending van het product van de producent naar de eerste bestemming, zoals een afhaalpunt, een magazijn, een depot of de consument.

Last mile. Hierbij gaat het over het laatste deel van het traject van het product tot de plaats waar de consument het overhandigd krijgt.

Uitvoerder van het transport. Het transport kan uitgevoerd worden door de producent zelf (eigen vervoer), maar kan ook uitbesteed worden (vervoer door derden).

Bij de analyse van bestaande voorbeelden van korte keten logistiek, werden volgende voorbeelden (typologieën) teruggevonden:

- Binnen een samenwerkingsverband van producenten wordt het transport uitgevoerd door één van de leden. Dit kan een producent zijn die transportactiviteiten er bij neemt, maar kan ook een lid zijn die enkel transport als activiteit heeft in de betreffende onderneming.
 - o In een aantal gevallen wordt rechtstreeks opgehaald bij de producent en geleverd bij het afhaalpunt, zonder gebruik te maken van depots en overslagpunten.
 - o In een aantal gevallen zorgt de producent er zelf voor dat het product wordt geleverd in een depot/overslagpunt, waarna het transport wordt overgenomen door een andere organisatie (vb. Voedselteams).
- Producenten (al dan niet in een samenwerkingsverband) kunnen beslissen om gebruik te maken van een externe logistieke dienstverlener. Hierbij wordt doorgaans gebruik gemaakt van één of meerdere depots/overslagpunten waar goederen worden samengebracht en terug verdeeld. Ook hier kan de first mile uitgevoerd worden door de producenten.
- Producenten leveren rechtstreeks aan de consument of afhaalpunt.
- Voor de last mile wordt ook gebruik gemaakt worden van fietskoeriers.

Identificatie van een aantal B2C-pilootprojecten

Op basis van de literatuurstudie en de interviews met stakeholders is het mogelijk om een aantal B2C-pilootprojecten te identificeren. Veel van de pilootprojecten zijn gefocust op het thema van samenwerken. Om rendabel te zijn, is het immers belangrijk om volumes te hebben en schaalvoordelen te creëren.

In het rapport wordt uitgegaan van een ruime interpretatie van pilootprojecten, waarbij niet enkel de focus ligt op het uittesten van (nieuwe) concepten.

We stelden vast dat er een aantal kleinschalige, versnipperde korte keten initiatieven bestaan, waarbij iedere organisatie optimaliseert vanuit hun eigen systeem en organisatie

(logistiek, ICT). Het lijkt daarom belangrijk om meer in te zetten op samenwerking en te zoeken naar activiteiten die gemeenschappelijk kunnen uitgevoerd worden. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat ieder individueel initiatief limieten heeft op het vlak van mogelijke groei (vb. door gebruik van eigen vervoer). Het is dan ook belangrijk na te gaan waar deze limieten zich bevinden en vanaf wanneer het interessant wordt om beroep te gaan doen op externe logistieke dienstverleners.

In totaal werden 23 pilootprojecten gedefinieerd waaruit Dienst Landbouw en Platteland (POV) een keuze kan maken in functie van timing en budget. Bij het definiëren van de pilootprojecten werd geen rekening gehouden met benodigde budgetten voor de effectieve uitvoering. Per pilootproject wordt een suggestie gegeven van een aantal partners waarmee Dienst Landbouw en Platteland (POV) kan samenwerken. POM Oost-Vlaanderen kan hierbij tevens een faciliterende en uitvoerende rol spelen. Tevens wordt best uitgezocht welke rol dienst Toerisme en EROV kunnen opnemen.

Pilootproject 1: Optimalisatie van bestaande logistieke stromen (samenwerking producenten)

Naar analogie met het Rurant-project (Made in Kempen, 2014) en de bijhorende VIL-studie kan een overzicht gemaakt worden van de bestaande korte keten stromen (data-inventarisatie). Op basis hiervan kunnen producenten geïdentificeerd worden die baat hebben bij een logistieke samenwerking (vb. identieke routes).

Een idee hierbij is om gebruik te maken van een online platform/formulier waarop producenten hun stromen ingeven. Steunpunt Korte Keten kan hierbij helpen door producenten te contacteren. Zij hebben een databank met 3000 producenten. Ideaal scenario is dat de stromen gekend zijn van de producenten in het G28+ gebied.

Mogelijke partners: RURANT, VIL, Steunpunt Korte Keten, Landelijke Gilden – Boerenbond, Dienst Economie (POV), Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 2: Optimalisatie van logistieke stromen over de systemen heen (samenwerking korte keten systemen)

In een pilootproject kan uitgezocht worden of verschillende korte keten systemen met elkaar kunnen samenwerken op het vlak van logistiek. Hierbij kunnen herkomst-bestemmingsstromen geanalyseerd worden en bundelingsmogelijkheden geïdentificeerd. Belangrijk hierbij is dat de individuele systemen hun eigenheid behouden.

In een eerste stap kan gezocht worden naar optimalisaties via data-analyse (vb. Beedrop en Voedselteams). Hierbij zal het belangrijk zijn om te werken met een neutrale regisseur die de data analyseert.

In eerste instantie kan de focus dan gelegd worden op de first-mile (uitgaande stroom van de producent) omdat vastgesteld wordt dat de producent hier dikwijls zelf voor moet instaan.

Bijvoorbeeld: Beedrop heeft producten in regio A die afgeleverd moeten worden in regio B. Het kan zinvol zijn om de producenten in regio A te laten samenwerken. Hiervoor moet uiteraard de data gekend zijn. Dus zoek producenten met dezelfde bestemming of zoek een nieuwe hub waar je kan centraliseren. Bijvoorbeeld met focus op first mile (van producent naar eerste bestemming, zoals afhaalpunt, magazijn, consument).

Mogelijke partners: Beedrop, Voedselteams, BD myShopi, Dienst Economie (POV), Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 3: Gebruik maken van gemeenschappelijke ruimtes

Hierbij kan uitgezocht worden of het zinvol is om gemeenschappelijke ruimtes aan te bieden voor korte keten initiatieven. Nu gaat ieder initiatief op zoek naar eigen ruimtes, maar het zou zinvol kunnen zijn om gebruik te maken van dezelfde ruimtes.

Hierbij kan nagedacht worden over verschillende vormen van invulling:

- Invulling als gemeenschappelijk magazijn of gemeenschappelijk verdeelpunt/afhaalpunt; eventueel in combinatie met een belevingscentrum;
- Invulling als gemeenschappelijke hub voor één of meerdere verschillende korte keten initiatieven. Een onderscheid wordt dan gemaakt tussen het traject van de producent naar de hub en het traject van de hub naar de afnemer. Dit pilootproject kan ook in samenwerking met pilootproject 2 uitgevoerd worden. We spreken dan over een fysiek logistiek platform als hub voor Oost-Vlaamse korte keten initiatieven.

Mogelijke partners: gemeenten en steden, Dienst Mondiale Solidariteit (POV), Veneco, Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 4: Inschakeling van een externe logistieke dienstverlener

Dit pilootproject start van de vaststelling dat bij huidige samenwerkingsverbanden vooral gewerkt wordt met leden van de samenwerking. Transport wordt dan uitgevoerd door één van de producenten of een zelfstandige transporteur als lid van de samenwerking. Dit vormt echter een risico voor de coöperatie/organisatie (vb. Distrikempen). Een pilootproject kan er dan in bestaan om transport te laten uitvoeren door een externe logistieke dienstverlener. Op basis van deze ervaringen kan uitgezocht worden waar zich het kantelpunt bevindt om over te schakelen naar een externe logistieke dienstverlener.

Mogelijke partners: BD myShopi, Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 5: ICT-ondersteuning

Naast logistiek blijkt ICT een knelpunt te zijn in de korte keten. We denken hierbij bijvoorbeeld aan het gebruik van een online website. In een pilootproject kan uitgezocht worden hoe open source systemen kunnen gebruikt worden. Zo kan men bijvoorbeeld de webshop van cvba Mmm...eetjesland openzetten naar andere gebieden. Een pilootproject kan er dan in bestaan om een andere regio te selecteren waarvoor een webshop kan ontwikkeld worden.

Mogelijke partners: Plattelandscentrum, Dienst Economie (POV), Stad Gent

Pilootproject 6: Gemeenschappelijke automaat (op bestelling)

In een pilootproject kan het gebruik van een gemeenschappelijke automaat (beschikbaar voor verschillende producenten/initiatieven) uitgetest worden waarbij bestellingen online kunnen doorgegeven worden. Hierbij moet dan ook uitgezocht worden wat een ideale locatie is voor dergelijke automaat. Wel dient hierbij opgemerkt te worden dat in dit geval best gezocht wordt naar een financieringskanaal waarbij investeringen in automaten mogelijk zijn.

Aspecten die hierbij dan moeten bekeken worden, is de correcte bewaring van de producten.

Dit pilootproject wordt best uitgevoerd in combinatie met de analyse van geschikte koelboxen.

Mogelijke partners: Bringme, Mobile Locker, Cuubie, Emmasbox, Kjure, Etheclo, Freshbox, de Versbox, Veneco, Innovatiesteunpunt, Stad Gent

Pilootproject 7: Inzet van alternatieve vervoerswijzen (trein, vrachtttram, binnenvaart, fietskoerier, elektrische voertuigen)

In een aantal interviews kwam het idee om alternatieve vervoerswijzen in te zetten bij de logistiek van de korte keten om tegemoet te komen aan de stedelijke distributie. In dit pilootproject kan uitgezocht worden welke concepten haalbaar zijn in gemeenten en steden in het onderzoeksgebied (exclusief Gent).

Hierbij zou men ook kunnen inzetten op innovatieve bezorgmethodes (Uber).

Mogelijke partner: Dienst Mobiliteit (POV)

Pilootproject 8: Bijkomend onderzoek door studenten UGent

Een aantal projectideeën zouden uitgevoerd kunnen worden door studenten UGent als thesisonderwerp. In het bijzonder wordt hierbij gedacht aan een samenwerking met Frank Nevens.

Mogelijke partners: UGent, Dienst Economie (POV), Plattelandscentrum

Pilootproject 9: Uittesten van nieuwe locaties voor afhaalpunten

Doelstelling van dit pilootproject is na te gaan in welke mate het mogelijk is om afhaalpunten van non-food e-commerce te koppelen aan afhaalpunten voor korte keten.

In dit pilootproject kan uitgetest worden wat de mogelijkheden zijn voor afhaalpunten bij mobipunten, openbare gebouwen, scholen, gemeenten, bedrijventerreinen, havens.

Mogelijke partners: Dienst Mobiliteit (POV), Dienst Economie (POV), Veneco, Plattelandscentrum, EROV, Stad Gent

Pilootproject 10: Zijn er in de G28+ regio gemeenten waar geen korte keten initiatieven bestaan?

In dit pilootproject wordt uitgezocht welke gemeenten en steden baat hebben bij korte keten initiatieven (bijvoorbeeld in de vorm van een dorpspunt).

Mogelijke partners: Dienst Mobiliteit (POV), Dienst Economie (POV)

Pilootproject 11: Inzet van sociale economie

In een pilootproject kan verder onderzocht worden hoe sociale economie kan ingezet worden bij bestaande korte keten initiatieven.

Mogelijke partners: Dienst Economie (POV), Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 12: HelloFresh/Smartmat/Foodbag met lokale producten

In een pilootproject kan uitgezocht worden of het mogelijk is om het bestaande concept van recepten en ingrediënten uit te werken op basis van lokale Oost-Vlaamse producten (al dan niet in samenwerking met bestaande initiatieven zoals HelloFresh en Smartmat).

Er kan dan uitgezocht worden hoe de bijhorende logistiek optimaal kan georganiseerd worden.

Mogelijke partners: HelloFresh, Smartmat, Foodbag, Dienst Mobiliteit (POV), EROV, Innovatiesteunpunt, Stad Gent

Pilootproject 13: Samenbrengen van producenten en consumenten

Een pilootproject zou er in kunnen bestaan om producenten en consumenten bij elkaar te brengen om elkaar beter te leren kennen in het korte keten verhaal. Het is dan vooral de bedoeling om verwachtingen van beide partijen op elkaar af te stemmen en zo een aangepaste logistiek te kunnen uitwerken.

Mogelijke partners: Dienst Economie (POV), gemeenten, Dienst Mondiale Solidariteit (POV), Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum, PCG, EROV, Stad Gent

Pilootproject 14: Organisatie van een studiedag rond logistiek in de korte keten

Een studiedag kan georganiseerd worden rond Vlaamse initiatieven voor de organisatie van de logistiek in de korte keten. Doelstelling kan hierbij zijn om van elkaar te leren hoe systemen economisch rendabel kunnen worden zonder subsidies. Belangrijk om na te gaan is wanneer een logistiek systeem interessant wordt voor de producent.

Mogelijke partners: VVSG, Dienst Mondiale Solidariteit (POV), gemeenten, Innovatiesteunpunt, Dienst Economie (POV), Plattelandscentrum, EROV, Stad Gent

Pilootproject 15: Korte keten bedeling koppelen aan andere bedelingen

In het kader van logistiek is het interessant om logistieke activiteiten aan elkaar te koppelen door bijvoorbeeld gebruik te maken van reeds uitgevoerde routes. Een voorbeeld hiervan is BD myShopi. Hierbij moet ook de focus liggen op het efficiënt invullen van retourritten.

Mogelijke partners: Beedrop, BD myShopi

Pilootproject 16: Uittesten van koelboxen met track&trace

Momenteel worden korte keten producten veelal vervoerd met klassieke veilingbakken. In een pilootproject kan uitgetest worden of gebruik kan gemaakt worden van koelboxen met een track&trace en monitoring systeem. Hierdoor wordt het mogelijk/gemakkelijker om voeding met non-food producten te combineren bij het transport. In het pilootproject ligt de aandacht hierbij op zowel operationele als wetgevende aspecten.

Mogelijke partners: Bringme, Mobile Locker, Cuubie, Emmasbox, Kjure, Ethecllo, Freshbox, Beedrop, Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum

Pilootproject 17: Levering korte keten producten op bedrijventerreinen of op kantoor

In samenwerking met een bedrijventerrein kan een pilootproject opgestart worden waarbij korte keten producten geleverd worden. Dat kan bijvoorbeeld via het gebruik maken van een automaat. Analoog kan nagedacht worden over een dergelijk systeem bij een grote werkgever en/of in een havengebied.

Mogelijke partners: bedrijventerreinverenigingen, Veneco, Dienst Economie (POV), Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 18: Hoe omgaan met circulatieplannen, levertijden, LEZ's,...

In een pilootproject kan nagegaan worden hoe korte keten initiatieven best omgaan met beperkingen op levermogelijkheden in een stedelijke context.

In dit pilootproject kan uitgezocht worden of er in de G28+ regio gemeenten of steden (exclusief Gent) zijn die baat hebben bij het gebruik van een hub in de stadsrand. Dit pilootproject kan pro-actief zijn in het geval gemeenten of steden overwegen om ook een circulatieplan of lage emissiezone in te voeren.

Mogelijke partners: Dienst Mobiliteit (POV), gemeenten, Dienst Economie (POV), Plattelandscentrum, Stad Gent

Pilootproject 19: Buurtkar in G28+ regio

Naar analogie met de buurtkar in Bornem, kan een dergelijke pilootproject uitgewerkt worden in de G28+ regio.

Mogelijke partners: Dienst Mobiliteit (POV), Veneco, Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum

Pilootproject 20: Monitoring van een bestaand korte keten initiatief

In een pilootproject kan een monitoring uitgevoerd worden van een bestaand korte keten initiatief, met focus op het optimaliseren van logistiek en opschaling. Zo was opgevallen dat de producten van cvba Mmm...eetjesland enkel leverbaar zijn in het Meetjesland. Het pilootproject kan dan tevens uitzoeken hoe andere gebieden in de G28+ regio kunnen beleverd worden (= identificatie van blinde vlekken).

Mogelijke partners: Plattelandscentrum, Dienst Economie (POV), Innovatiesteunpunt

Pilootproject 21: Sensibilisering van de producent

In een pilootproject kan een kostprijsberekening uitgevoerd worden voor een producent die actief is in een korte keten project. Aanvullend kunnen suggesties gegeven worden voor een andere aanpak, bijvoorbeeld in combinatie van het vervoer met een andere producent.

Hierbij kunnen we ook spreken van het definiëren van kantelpunten voor de organisatie. Met andere woorden, binnen welke grenzen is een huidige structuur en aanpak mogelijk.

Mogelijke partners: Steunpunt Korte Keten, Landelijke Gilden – Boerenbond, Dienst Economie (POV), Innovatiesteunpunt, Plattelandscentrum, PCG, EROV, Stad Gent

Pilootproject 22: Zoeken naar nieuwe afzetmarkten voor korte keten producten

Korte keten wordt momenteel gepercipieerd als een nicheverhaal. Het is dan ook belangrijk uit te zoeken hoe deze niche verbreed kan worden (dus meer volume creëren). Hierbij zou men op zoek kunnen gaan naar andere doelgroepen. Voorbeelden zouden kunnen zijn: afleveren van producten aan de schoolpoort, zorgen dat uren van een boerenmarkt aansluiten bij de openingsuren van een nabijgelegen bibliotheek. Het moet de consument zo eenvoudig mogelijk worden gemaakt.

Mogelijke partners: Dienst Economie (POV), gemeenten, Veneco, Plattelandscentrum, PCG, EROV, Stad Gent

Pilootproject 23: Inschakelen van de landbouwer als afhaalpunt voor non-food

Men zou als pilootproject kunnen overwegen om na te gaan om korte keten producenten in te schakelen bij het systeem van afhaalpunten (in plaats van het inrichten van een nieuwe dorpspunt).

Mogelijke partners: Dienst Mobiliteit (POV), Veneco

Hulpmiddelen bij de keuze van een pilootproject

Als hulpmiddel bij de keuze van een pilootproject werd een rangschikking opgemaakt van de 23 pilootprojecten. Hoe hoger in de rangschikking, hoe hoger het draagvlak voor het pilootproject (op basis van de interviews) en hoe nauwer het pilootproject aansluit bij de doelstelling om logistiek in de korte keten efficiënter te maken. In Tabel 2 is een algemene rangschikking opgenomen.

Een tweede hulpmiddel bestaat er in dat de pilootprojecten werden ondergebracht in 5 thema's (distributie, verkoopkanalen, marktwerking, informatieverstrekking en varia). Op die manier kan eerst een groep geselecteerd worden, waarna per groep een rangschikking beschikbaar is.

Per pilootproject werd een inschatting gemaakt van de uitvoeringsperiode (minder dan 1 jaar, tussen 1 en 2 jaar). Hierdoor kunnen ook keuzes gemaakt worden in functie van de uitvoeringsperiode.

Op basis van eigen criteria zal Dienst Landbouw en Platteland (POV) een finale keuze maken.

Tabel 2: Rangschikking van pilootprojecten

Nr.	Naam pilootproject	Thema	Uitvoeringsperiode	Rangschikking
1	Optimalisatie van bestaande logistieke stromen (samenwerking producenten)	Distributie	Minder dan 1 jaar	1
2	Optimalisatie van logistieke stromen over de systemen heen (samenwerking korte keten systemen)	Distributie	Tussen 1 en 2 jaar	2
3	Gebruik maken van gemeenschappelijke ruimtes	Distributie	Minder dan 1 jaar	3
14	Organisatie van een studiedag rond logistiek in de korte keten	Informatieverstrekking	Minder dan 1 jaar	4
9	Uittesten van nieuwe locaties voor afhaalpunten	Verkoopkanalen	Tussen 1 en 2 jaar	5
20	Monitoring van een bestaand korte keten initiatief	Informatieverstrekking	Minder dan 1 jaar	6
6	Gemeenschappelijke automaat (op bestelling)	Verkoopkanalen	Tussen 1 en 2 jaar	7
17	Levering korte keten producten op bedrijventerreinen of op kantoor	Marktwerking	Tussen 1 en 2 jaar	8
15	Korte keten bedeling koppelen aan andere bedelingen	Distributie	Tussen 1 en 2 jaar	9
4	Inschakeling van een externe logistieke dienstverlener	Distributie	Minder dan 1 jaar	10
12	HelloFresh/Smartmat met lokale producten	Marktwerking	Minder dan 1 jaar	11
21	Sensibilisering van de producent	Informatieverstrekking	Minder dan 1 jaar	12
7	Inzet van alternatieve vervoerswijzen (trein, vrachttam, binnenvaart, fietskoerier, elektrische voertuigen)	Distributie	Minder dan 1 jaar	13
8	Bijkomend onderzoek door studenten UGent	Varia	Tussen 1 en 2 jaar	14
16	Uittesten van koelboxen met track&trace	Distributie	Minder dan 1 jaar	15
5	ICT-ondersteuning	Marktwerking	Tussen 1 en 2 jaar	16
18	Hoe omgaan met circulatieplannen, levertijden, LEZ's,...	Informatieverstrekking	Tussen 1 en 2 jaar	17
10	Zijn er in de G28+ regio gemeenten waar geen korte keten initiatieven bestaan?	Marktwerking	Minder dan 1 jaar	18
11	Inzet van sociale economie	Varia	Minder dan 1 jaar	19
13	Samenbrengen van producenten en consumenten	Informatieverstrekking	Minder dan 1 jaar	20
19	Buurtkar in G28+ regio	Marktwerking	Tussen 1 en 2 jaar	21
22	Zoeken naar nieuwe afzetmarkten voor korte keten producten	Marktwerking	Tussen 1 en 2 jaar	22
23	Inschakelen van de landbouwer als afhaalpunt voor non-food	Verkoopkanalen	Tussen 1 en 2 jaar	23

6. Bibliografie

100% West-Vlaams (2018), www.100procentwest-vlaams.be

Bond Beter Leefmilieu (2017), De toekomst in lokale handen. Inspiratieboek voor een duurzaam lokaal beleid.

Business Logistics (2018), Evoluieren naar een rendabele online logistiek.

Canfora, I. (2016), Is the short food supply chain an efficient solution for sustainability in food market?

Departement Landbouw en Visserij (2014a), Kort maar krachtig: samenwerking bij logistiek in de korte keten (samenvatting).

Departement Landbouw en Visserij (2014b), Kort maar krachtig: samenwerking bij logistiek in de korte keten.

Departement Landbouw en Visserij (2014c), Kort maar krachtig: samenwerking bij logistiek in de korte keten. Achtergrondrapport.

Departement Landbouw en Visserij (2010), Korte keten initiatieven in Vlaanderen. Een overzicht.

De Smet, C. (2018), Korte keten in pajottenland.

De Standaard (2018), De cargofiets, de camionette van morgen.

EIP-agri (2015a), Innovative short food supply chain management. Final report.

EIP-agri (2015b), Innovative short food supply chain management. Final report. Case study 1 - Poland, Local products from Malopolska.

EIP-agri (2015c), Inspirational ideas: Smart logistics to connect producers and consumers.

EIP-agri (2018), <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/focus-groups/innovative-short-food-supply-chain-management>

Euractiv (2018), Short food supply chains in Europe's North.

Europese Unie (2013), Verordening (EU) nr. 1305/2013 ... inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad.

FAVV (2018), Omzendbrief met betrekking tot verkoop van levensmiddelen door de producent aan de consument met tussenkomst van een derde voor de organisatie van de levering.

Flows (2018a), Crowd logistics.

Flows (2018b), VIL biedt eind 2019 software met blockchain vrij aan.

Foodbag (2019), www.foodbag.be

Gemeente Bornem (2018), <https://www.bornem.be/product/1098/de-buurtkar>

Logistiek in de korte keten: selectie pilootproject – POM Oost-Vlaanderen

Goedinge (2019), <http://goedinge.be/groentjes%20via%20de%20leie%20naar%20gent.html>

GVA (2019), Online shoppen: pakjes laten leveren op kantoor bespaart 45.000 euro per dag.
Inagro (2017), Welke weg kies jij? Infofiches voor landbouwers over landbouwverbreding.

HLN (2018), Voedselwoestijnen worden groot probleem in Vlaanderen.

ILVO en UGent (2017), Hoe de korte keten opschalen? Op zoek naar partnerschappen tussen landbouwers en grootafnemers in Gent en omstreken

JRC Scientific and policy reports (2013), Short food supply chains and local food systems in the EU. A state of play of their socio-economic characteristics.

KBC (2018), Korte keten ontketent opportuniteiten.

Komosie (2014), Voedselverlies & sociale economie. Opzet vanuit Komosie.

Koopmans, M. (2018), Reconnecting agriculture with society. Exploring the transformative capacity of alternative food initiatives.

Korte Keten Kaart Noord West Vlaanderen (2018), www.korteketenkaart.be

Made in Kempen (2014), DistriKempen zal hoeve- en streekproducten verdelen.

Mobipunt (2018), www.mobipunt.be

Mulligan, C. en B. Giaime (2016), Competitiveness of Small Farms and Innovative Food Supply Chains: The Role of Food Hubs in Creating Sustainable Regional and Local food systems.

Nieuwsblad (2015), Online boerenmarkt Fernet nu ook in Gent actief.

Nieuwsblad (2018a), Boer te huur. 8.000 Vlamingen laten groeten kweken bij boerderij in de buurt.

Nieuwsblad (2018b), Gemeenten willen de boer op. Steeds meer vraag naar korte keten.

Nieuwsblad Transport (2018), Welke logistieke trends hebben dit jaar grote invloed?

Pasgang P. (z.j.), Possibilities for farmers, using added value in the food chain.

Provincie Oost-Vlaanderen (2017), Van alle markten thuis. Infofiches voor landbouwers rond multifunctionele landbouw.

Provincie Oost-Vlaanderen (2018), Waar sociaal aankopen in Oost-Vlaanderen? Leveranciersgids sociale economie (2^e editie).

Radio 2 (2018), Goederen via water en de zon naar Gent.

Recht van bij de boer (2018), www.rechtvanbijdeboer.be

Short Food Chain (2018), www.shortfoodchain.eu

Stad Gent, Veneco, Provincie Oost-Vlaanderen, BGTS-kanaalzone.eu (2016), ESF-oproep 'Versterkt Streekbeleid', G28+, Regionetwerk Gent

Stad Lokeren (2018a), Korte Keten. Beste keuze, zeker weten! Brochure thuisverkoop 2018.

Stad Lokeren (2018b), Voedselteam opgestart in Lokeren.

Steunpunt Hoeveproducten (2016), Startersmap 'Korte keten verkoop in de land- en tuinbouw'

Steunpunt Korte Keten (2018a), www.steunpuntkorteketen.be

Steunpunt Korte Keten (2018b), Presentatie 'Korte Keten verkoop in de L&T. Wat verandert er bij B2B verkoop?'

Universiteit Antwerpen en Provincie Antwerpen (2018), Veerkrachtige dorpen. 37 inspirerende voorbeelden.

Veldverkenners (2017), Week van de Korte keten: wat, wanneer en waar?

Veldverkenners (2018), www.veldverkenners.be

VIL (2018a), Persbericht crowd logistics.

Vlotgent (2019), www.vlotgent.be

Woods, T., Velandia, M., Holcomb, R., Dunning, R. en E. Bendfeldt (2013), Local food systems markets and supply chains;

WUR (2011), Het opzetten van korte ketens met streekproducten.

7. Afkortingen

B2B	Business to Business
B2C	Business to Consumer
CSA	Community Supported Agriculture
DC	Distributiecentra
e.d.	En dergelijke
ESF	Europees Sociaal Fonds
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
FMCG	Fast Moving Consumer Goods
ICT	Informatie- en CommunicatieTechnologie
ikv	In het kader van
JRC	Joint Research Centre
LEZ	Lage Emissie Zone
PCG	ProefCentrum Groenteteelt
POM	Provinciale OntwikkelingsMaatschappij
POV	Provincie Oost-Vlaanderen
VLIF	Vlaams LandbouwInvesteringsFonds